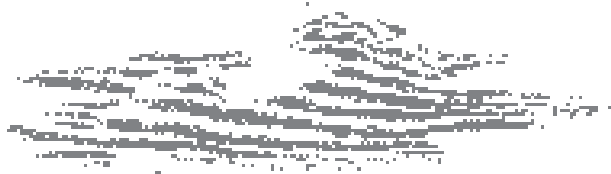

El paradís perdut

La incursió d'Esperança Camps en la novel·la ha estat una sorpresa més que grata. A partir de records i de sensacions, la protagonista de la història reviu una existència marcada pel dolor i ho fa amb coratge i sense victimisme. Heus aquí un relat madur i commovedor.

La vida pot esdevenir ben dramàtica, però hom pot arribar a contar-la sense dramatisme. Així ens ho ha explicat Esperança Camps (Ciutadella de Menorca, 1964) amb la seua *opera prima Enllà de la mar*. Un relat colpidor que, amb un to directe i realista –en tercera persona o amb monòlegs– destria en la «ment sàvia» d'una dona lluitadora «quins records ha de projectar en cada moment». Per sobreviure a les ruptures i a una malaltia, per il·lusionar-se i per entreveure el futur, na Clara es trasllada constantment a la infantesa, en un relat cromàtic i gens linial. Un viatge com el que feia el Swann de Proust, en el qual la ment de na Clara es delecta amb cada detall, mentre es demana pel «mecanisme de magdalena proustiana que era capaç de convertir un fet quotidià, sense importància, en un record (...) sempre a punt de ser destapat i reviscut». La malaltia, la paraula impronunciable: càncer, arriba a la vida de na Clara com «una circumstància aliena, no desitjada, afavorida pel seu propi organisme, però sense la seua connivència». Davant de tot el temps del món per pensar-hi i refer-se'n, el càncer deixa na Clara com una naufraga al bell mig de la vida, disposada a reflexionar sobre eixa crisi. I És així que Esperança Camps parla d'*Enllà de la mar* com d'una gran buidor. Per a l'autora, aquesta novel·la simbolitza la sensació del no-res, de no tenir res sota els peus, de perdre el terra, de surar en la buidor. Per això, va decidir –com ella diu– *regalar-li a na Clara la seua infantesa a Ciutadella de Menorca*. Un temps i un pai-

---

ENLLÀ DE LA MAR

ESPERANÇA CAMPS

PREMI JOANOT MARTORELL 2003

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 105

175 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2004

satge curulls de sensacions salvatges, de menjars deliciosos, de peus nus i de dolç salnitre. Els carrers de Ciutadella, la llum i les olors són –explica Esperança– «la segona protagonista silenciosa de la novel·la», un silenci que parla la llengua d'un poble i d'una illa amenaçats per la desfiguració: «(...) a Ciutadella, a Menorca en general, es van anar tancant fàbriques i obrint hotels. En principi, les autoritats veien en el turisme i en la construcció una manera fàcil d'omplir les caixes dels ajuntaments, però molt prest van sonar les primeres veus d'alarma. Tal vegada ja era massa tard». Una desaparició, a la qual es resisteix na Clara, tant com a la seua pròpia, perquè perdre Ciutadella seria perdre's ella mateixa, sense un lloc on retrobar la vida en estat pur. Aquesta riquesa de vida, de gents i de parles que conflueixen en la història: Menorca, Barcelona i València –no només la ciutat burgesa de l'Eixample, sinó també l'expressió del Cabanyal en boca de na Luisa, dona de fer feines i contrapunt vital de na Clara– es fon en una barreja intel·ligent i reeixida. Una diversitat de registres lingüístics que Esperança Camps, lectora voraç, contrasta amb harmonia, alhora que deixa sortir a la superfície una veu poètica prometedora, amagada darrere la prosa. Una veu que admira i hi reconeix els mestres: Ponç Pons, Martí i Pol o Gil de Biedma (...), els versos dels quals apareixen intercalats amb els pensaments de na Clara, com una font de vida i de salvació.

Lourdes Toledo

Vides divergents

Sembla complicat sintetitzar tota una vida en una conversa nocturna. Tanmateix, un diàleg àgil i lleuger dóna per a molt, des de recordar el passat fins a indagar en els secrets més inconfessables de l'ésser humà. *Edén Moderno* no és més que una enraonia encuriosida i plena de clarobscur que desgrana les laberíntiques vides de dos sexagenaris que passaren la seua joventut compartint malifetes i llaurant-se un futur.

Dos amics de la infància i companys de pupitre es retroben anys després. Les seues vides, que han portat camins paral·lels, ensopeguen en una trobada d'antics alumnes. L'un s'ha convertit en un dels empresaris més influents, importants i polèmics del país i l'altre és un bohemí idealista que viatja sense parar i que no suporta l'esclavitud de la monotonia. El primer es dóna en cos i ànima al treball i a fer diners, l'altre a la solidaritat i a la justícia social. Així, els seus interessos xoquen i les raons i els arguments del magnat són incomprendibles per a un rodamóns amb esperit d'escriptor. Malgrat que la seua existència és antitètica, ambdós desitgen trobar eixe punt en comú que els va portar a ser un gla i carn en el passat. Allunyats de la resta de companys comencen un maratonian i captivador diàleg que s'allargarà fins els primers raigs de l'alba.

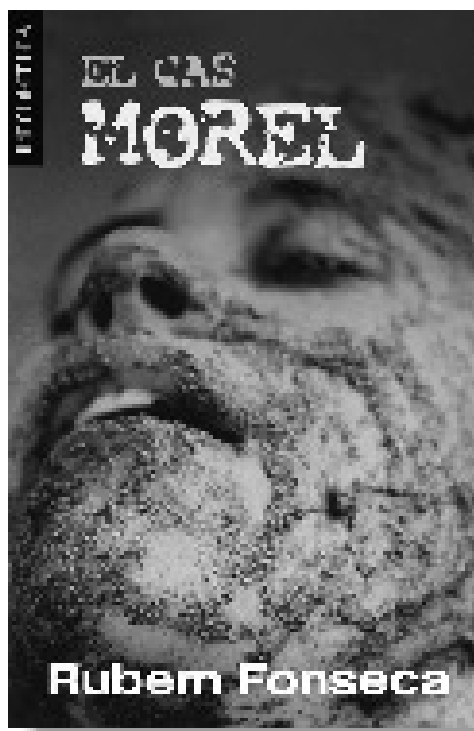
L'escriptor peruà, Carlos Meneses, aconseguix atraure al lector amb un llenguatge dinàmic i enèrgic que dota de vivacitat el relat. Mitjançant les preguntes curioses i, fins i tot molestes, que els vells amics es fan per asabentar-se sobre la vida de l'altre aconseguix embastar el fil argumental d'una enigmàtica història de final incert. L'origen sud-americà de l'au-

tor li permet situar-se en un escenari que coneix molt a la perfecció, la ciutat de Lima, i que resulta exòtic per al lector. Els diàlegs dels personatges, farcits d'un lèxic autòcton a vegades desconegut, empenen un to col·loquial i introdueixen més versemblança a la novel·la. Aquesta gran habilitat a l'hora de jugar amb el llenguatge fou una de les premisses que justificaren el Premi de Narrativa Vicente Blasco Ibáñez-Ciutat de València 2002, que va obtenir l'obra de Meneses. El llibre conjuga molt encertadament la vitalitat de la conversa amb el detall i puntualització de la descripció que emprava per tornar la vista al passat d'una manera malenconiosa. Així mateix, aconseguix, a través una àmplia amalgama de verbs enunciatius, mostrar al lector el to i l'ànim del col·lotge, que s'erigeix com la principal figura de la narració. En definitiva, un llibre de fàcil lectura que atrau més per l'enigma de la història i del local on succeeix, un complex d'oci nocturn, que no pas pel contingut de la mateixa.

Hèctor Sanjuan

Crònica de la vida dura

Bromera reedita *El cas Morel*, de l'escriptor brasiler Rubem Fonseca, premi de Literatura Latinoamericana i del Carib Juan Rulfo i premi Camões, considerat el Nobel de les lletres portugueses. *El cas Morel* és l'únic llibre de Fonseca traduït al català.

EL CAS MOREL

RUBEM FONSECA

TRADUCCIÓ DE VICENT BERENGUER MICÓ

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 22 (2ª REIMPRESSIÓ)

---

218 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Paul Morel és un artista d'avantguarda brasiler que escriu un llibre autobiogràfic mentre és a la presó acusat d'assassinar una de les seues amants. Vilela, expolícia, exadvocat i escriptor –com el mateix Fonseca– l'ajuda a escriure aquest llibre i s'estableix una relació entre ambdós personatges que va més enllà de l'estrictament assessorament literari.

La vida de Morel –com a bon avantguardista– és una pugna constant per trencar els convencionalismes i les regles de la societat burgesa, que, malgrat tot, se li gira en contra i acaba empresonat per un delictes que insistentment nega haver comès.

La prostitució, el sadomasoquisme, la poligàmia... esdevenen la fugida endavant de Morel en la societat brasiler dels anys setanta. Al llarg del relat de Morel desfilen una galeria de personatges frustrats i decadents, habitants d'una ciutat ofuscada i descomposta, víctimes del desengany d'una societat marcada pels contrastos socials extrems i per la violència. De l'ofuscació i del desengany no se n'escapa ningú, provinga de la classe social que provinga. Fins i tot Vilela –d'alguna manera, l'*alter ego* de Fonseca–, amb carrera i èxit literari, viu una frustració social i personal, fruit d'una experiència vital en la misèria humana que el seu ofici policial i judicial li ha permès conèixer i que cerca

en l'escriptura una sortida del caos. *El cas Morel* és, alhora que una novel·la policíaca, un compendi de reflexions sobre l'art, la literatura i la vida. Són nombroses les citacions o les referències a escriptors i artistes, així com les reflexions sobre les pautes de comportament social, que van degotant al llarg del text.

La complexitat psicològica dels personatges contrasta amb l'estil àgil i directe de la narració. De fet, predomina el diàleg per sobre de la narració, sobretot en la relació entre Morel i Vilela. Un diàleg directe i eixut, sense concessions al narrador. Aquest estil despulat d'ornamentacions reforça encara més la rudesia d'uns personatges que van directe al gra, alhora que condensa hàbilment tota la càrrega dramàtica. Precisament, per la particular concepció de l'art de narrar de Fonseca s'ha considerat l'escriptor brasiler el renovador de la prosa en portuguès.

L'erotisme, la introspecció en la vida dels personatges, la trama policial, el decadentisme social, la mort, l'art, la literatura... formen par de l'univers literari d'*El cas Morel* que se'ns presenta enbolcallat en un estil nu de detalls, directe i colpidor que confirma Rubem Fonseca com un dels escriptors a tenir en compte.

Marc Candela

Inventario de una ciudad europea

El libro *En Busca de la belleza ajena* plasma la mirada expectante de un poeta y escritor. Su autor, con la atención fija en la verdad que nombra las cosas, esparce palabras y confía en que el diálogo con la historia se reestablezca.

EN LA BELLEZA AJENA

ADAM ZAGAJEWSKI

TRADUCCIÓ D'ÀNGEL E. DÍAZ-PINTADO

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 23

248 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

En la calle Długa se alojó el poeta y ensayista Adam Zagajewski a su llegada a Cracovia para estudiar psicología en los años sesenta. La señora Ch., propietaria del pequeño apartamento, y su sirvienta Helena, vivían presas de un presente que les era ajeno en esta parte de la ciudad con salida a la calle Varsovia y al bulevar de los Tres Poetas. Ignorantes de su propio anacronismo, estas dos mujeres –que eran feas y se odiaban– y la calle donde transcurría su día a día, son parte de este libro de prosas dispares con las que el escritor polaco ha querido evocar una idea íntima de ciudad en la Cracovia mítica de su educación. Escrito con la ciudad de hoy delante de sus ojos, el libro es una suerte de diario del poeta, quién establece un dialogo con la Cracovia de hace casi cuarenta años. Zagajewski trae a la imaginación la especificidad constitutiva de esta ciudad levantada en el centro de Europa como un modelo aca-

bado de cosmos, al mismo tiempo que investiga en la historia de una «Cracovia gris y provinciana» bajo el totalitarismo suavizado de los años sesenta. El dialogo entre escritor y ciudad se realiza en diferentes espacios y tiempos narrativos. Las ciudades vividas por el escritor son también París y Houston, pero son la experiencia de Cracovia y la vivencia de lo cotidiano en esta parte del centro de Europa lo que alimenta su prosa. Zagajewski es un hábil observador de los otros y su entorno. Recorre con sus cinco sentidos las calles, plazas, jardines e iglesias de la ciudad polaca al mismo tiempo que reflexiona sobre el proceso de regeneración de la memoria después de las heridas todavía por cicatrizar del nazismo y el totalitarismo soviético.

Por fortuna, en estas reveladoras páginas de sabor acre por momentos, el cinismo se convierte en fuente de esperanza. El escritor reescribe esta parte amarga de la historia europea confiando en que «de la misma sustancia de la escritura» la verdad avance por cuenta propia. Su compromiso con el presente es escuchar a los muertos sin nombre, poetas y escritores, por lo que puedan decir a los vivos. En vez de asumir la historia en términos postrágicos, para el poeta de la claridad y la verdad, «el

hombre europeo no es el inquilino de un gigantesco orfanato y de un gran bursurero». La idea de Cracovia es la idea de una totalidad que abraza lo bello y lo repulsivo, lo sublime y lo mezquino; y en ese modelo acabado de mundo, Zagajewski encuentra en la tierra, las cosas y las personas una sana ambición por existir y vivir.

El lector descubrirá en estas extraordinarias páginas a un autor exponente de la mejor literatura europea actual. Zagajewski posee ese don de los poetas y prosistas polacos de convertir lo cotidiano en revelación y derivar de sus observaciones cuestiones fundamentales de validez general. Su experiencia singular es esencial para recuperar el diálogo con la historia europea más reciente. El hecho de que la editorial Pretextos haya publicado este libro de ensayos del poeta polaco es una decisión que se agradece desde estas líneas.

Teresa Villarroya

Paranys a la Medina

Les desventures marroquines de dos personatges particulars i ben diferents que es veuen embolicats en una xarxa il·legal constitueixen el centre de Fez, novel·la de Vicente García Cervera, guardonat amb el Premio Otoño de Narrativa Breve «Villa de Chiva» l'any 2002.

FEZ

VICENTE GARCÍA CERVERA

COL·LECCIÓ «TRÀNSITS»

162 PÀGINES

EDITORIAL RIALLA, VALÈNCIA, 2003

El Marroc, «el Moro» segons alguns, ha esdevingut en la nostra societat una espècie de mite desvirtuat que serveix de teló de fons a històries plenes d'excèntricitat, d'al·lucinacions, d'assumptes obscurs, d'il·legalitat o de perversitat sexual. Recurrent i, justament per això, cansat resulta llegir açò en una novel·la, diguem-ne, occidental. Encara més si no hi ha cap tipus d'aprofundiment en el magma social d'aquest poble que ofereix una varietat immensa de matisos.

Dos personatges més aviat avorrits i desdibuixats que són teòricament pintors, però que no veuen (i tants com n'hi ha!) cap racó digne de ser pintat o cap imatge suficientment interessant per ser retesa a les seves retines i després desplegada a la tela. De tot açò, i si ens esperàvem cap conversa sobre l'art o qualsevol altra cosa relacionada, res. Bo, sí, hi ha la conversa que tenen a l'estudi on un d'ells duu les

models per cardar amb elles i després pintar-les o a l'inrevés, poc importa. Doncs aquests personatges, per canviar d'aires, decideixen baixar al Marroc. Una vegada allà, què fan ? Van a un cabaret per veure si troben una noia disposada a suportar-ne un durant tota una nit, perquè l'altre, com no podia faltar per arrodonir els tòpics, és homosexual. Després de carregar-se a la noia una vegada a casa seva, els dos valencians, que damunt parlen indistintament en valencià o en català (?), segons la situació, es veuen embolicats amb una xarxa de delinqüents autòctons aparentment perillosos que es fan passar per guies fent-los patir una captivitat particular per anar traient-los els calés a poc a poc, amb les seves dorades targes bancàries.

De totes les percepcions que ens arriben del llibre a través de la narració no n'hi ha garirebé cap que no tinga connotacions negatives : les olors, són de mort o de sang o de pells d'animals; potser l'única acceptable és la del Kif. Els colors són obscurs i, els pocs clars que n'hi ha, recorden coses negatives. No sé si li passa a tothom, tanmateix, allò que crida l'atenció al Marroc són els contrastos de colors pertot arreu, sobretot a la Medina, on es desenvolupa la història.

A més a més, el ritme és lent, i potser açò és el que pretenia l'autor per mostrar la farragositat del captiveri, no obstant, el resultat és al meu parer poc satisfactori. L'única cosa remarcable al relat és l'humor amarg que es veu en alguns passatges a través dels raonaments dels personatges.

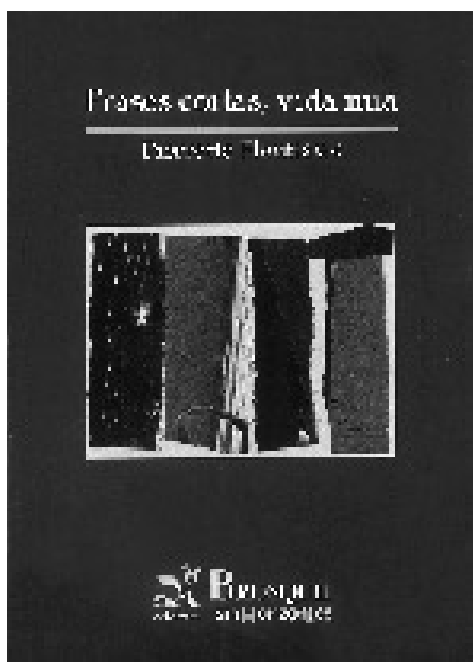
El poder de la força bruta davant de la raó és un dels punts que posa de relleu la contraportada del llibre. Si és açò el que l'autor pretenia mostrar a *Fez* sí que ho aconsegueix de manera contundent, el problema és que més enllà d'aquest plantejament hi ha poc més. Ens quedem, doncs, a l'estadi de la pura anècdota.

Maria Sirera

Herencia materna

Esta novela de Pierrette Fleutiaux explora los abismos de una relación tormentosa entre dos mujeres; por una parte la protagonista, una escritora de mediana edad que vive dedicada a su obra, y por otra su madre, una anciana que ya no está en condiciones de cuidar de sí misma.

FRASES CORTAS, VIDA MÍA

PIERRETTE FLEUTIAUX

TRADUCCIÓ DE MARI LUZ PONCE HERNÁNDEZ

COL·LECCIÓ «SIN HORIZONTES», 9

253 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALENCIA, 2003

Frases cortas, vida mía es una reflexión íntima sobre las relaciones de una escritora dedicada a la autocreación y sus familiares más allegados; escrita en primera persona por alguien que ve en su madre y en el hijo pequeño centros de gravedad tiránicos en la medida en que no le permiten escapar de su órbita natural.

La narración se desata tras el fallecimiento del padre de la protagonista; la madre empieza entonces a retirarse de la vida social y luego de la familiar para terminar perdiendo el control de sus movimientos por el avance de la edad. Cuando los hijos comprenden que no puede seguir viviendo a solas, deciden llevarla a una residencia para ancianos. Pero ninguna residencia parece lo bastante buena para dejar a la madre; sin querer ver el fondo del problema, la hija se revuelve contra las otras ancianas, a quienes define como una «manada»; en cierto momento decla-

ra: «Mi madre es muy superior a todos esos viejecitos de la residencia».

Quizá el capítulo más elocuente sea el titulado «La partición», cuando la madre vende su piso y reparte entre sus dos hijos los muebles y objetos que contiene; sin perder la compostura, la madre va asignando a uno y otra los recuerdos familiares; luego se despiden *ante mortem* mientras la anciana ordena el traslado. La autoridad moral de la madre sobre los hijos se percibe en el terrible capítulo del contrato de las exequias, donde aquella propone y estos aceptan celebrar el contrato de las exequias antes de morir «para ahorraros preocupaciones»; elige así ante el hijo y la hija el féretro más adecuado en calidad y precio. La mayor parte de la novela, escrita al modo de un diario sin fechas, narra en un lenguaje muy sencillo, instrumental, de frases cortas, a veces taquigráficas, el odio y el amor hacia la madre cuya decadencia se registra en una crónica implacable de las visitas de fin de semana a la residencia: el intercambio de halagos y de reproches, las llamadas telefónicas a horas intempestivas, la desorientación cuando pierde su bolso y su bastón; el contraste entre los niños chinos que juegan a la puerta de la residencia y los octogenarios europeos que dormitan en

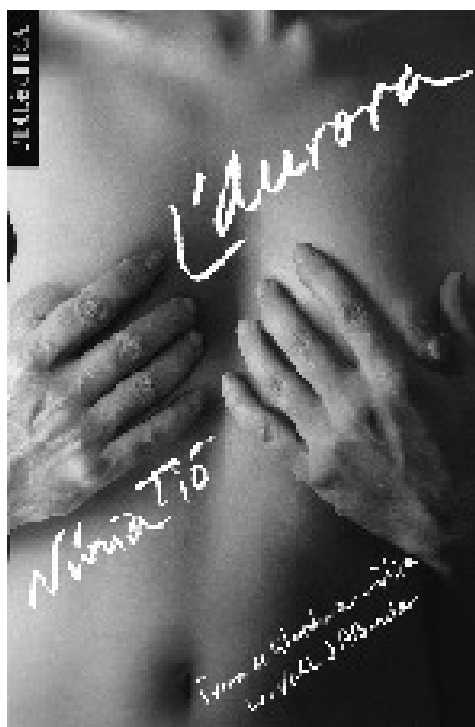
el interior. La obra está llena del interés que merecen los diarios personales donde el autor vacía lo mejor y lo peor de sí mismo; toda ella es un homenaje indirecto a la madre, encantadora y tiránica a la vez, a quien pertenece hasta el título; cuando se entera de que su hija quiere escribir, le recomienda: «Des phrases courtes, ma chérie» (si quieres ser entendida). La hija tiene razón en algo que se escribe hacia el final: a la madre no le hubiera gustado este libro en la misma medida que sí nos gusta a los lectores lejanos, que lo han galardonado con diversos premios en Francia y China. Al optar la autora por estos últimos nos recuerda que el auténtico novelista, como apuntaba Graham Greene, ha de tener una esquirla de hielo en su corazón.

Miguel Catalán

Erotisme naïf

Amb aquesta novel·la, la sexòloga Marta Tió va debutar en el camp de la literatura i va obtenir el premi de narrativa de la Vall d'Albaida. La novel·la, però, no va més enllà d'una narració entretinguda i molt naïf sobre el despertar sexual d'una jove.

L'AURORA

MARTA TIÓ

PREMI DE NARRATIVA ERÒTICA LA VALL D'ALBAIDA

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 103

162 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

No se sap exactament què és lícit esperar de la lectura d'una novel·la eròtica. Hi havia col·leccions del gènere que es presentaven de forma molt directa: «llibres per a llegir amb una sola mà»; alguns autors prefereixen destacar el caràcter alliberador o transgressor que pot tenir l'erotisme, mentre d'altres –que també n'hi ha– se centren en les seues potencialitats líriques. L'erotisme, en qualsevol cas, és un ingredient que no pot suplir les necessitats estructurals de tota novel·la: una trama ben travada i uns personatges ben construïts.

En el cas de *L'Aurora*, ni la trama ni els personatges resulten convincents. La novel·la ens narra el despertar sexual d'una jove catalana, Aurora, que ja des del seu naixement –amb uns llavis vaginals portentosos– sembla estar destinada a tenir una vida eròtica fora del comú. Gràcies a les visites a París, on resideixen els seus avis que s'hi van refugiar després de la guerra civil, contac-

tarà amb un grup del qual forma part el seu germà que l'ajudarà a introduir-se en el món de l'erotisme de manera natural, un camí en el qual col·laborarà també un dels seus avis, col·leccionista d'objectes i relats eròtics que prestarà amb tota tranquil·litat a la seua neta.

Durant la narració assistirem a les primeres experiències sexuals de la protagonista, primer amb una companya de l'internat –amb un *ménage a trois* amb una monja–, després amb diversos joves i, finalment, amb el seu propi germà. Però malgrat aquest *in crescendo*, a la novel·la tot resulta «natural» i senzill, tan natural i senzill que el lector no s'ho pot creure. No es pot creure que la jove afronte sense cap problema tenir relacions amb una xica, amb diversos xics i amb el germà, ni tampoc que els seus pares accepten que vaja a viure –amb 17 anys– amb un jove que ha conegut a París.

La trama resulta excessivament ingènua i els problemes i fins i tot *tabús* socials que hi apareixen, com la repressió de la sexualitat de les monges o l'incest, són tractats de manera molt superficial. El personatge de *L'Aurora* ni tan sols es defineix com una llibertina o una obsessa, sinó simplement com una jove despreocupada i alegre, cosa que encara fa més inversemblants els fets. No-

més les descripcions dels encontres sexuals –ben descrits i amb una temperatura ambiental considerable– destaquen com elements isolats en una trama poc consistent.

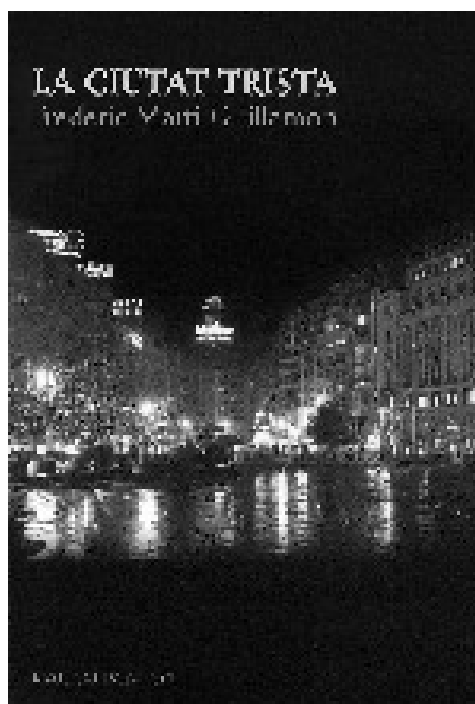
El fet que molts dels protagonistes tinguin noms de déus grecs i que es comporten més o menys com aquells, vol contribuir a donar un to de faula «amable» a la narració però encara així la novel·la es resenteix de la falta de tensió problemàtica de la història. A l'Olimp també hi havia conflictes.

Jordi Sebastià

Un recorregut urbà molt personal

La ciutat trista és el segon volum de memòries del polifacètic personatge del panorama cultural valencià de postguerra Frederic Martí Guillamon i que enllaça amb els records i les vivències ja contades a *El carrer de Rubiols*.

LA CIUTAT TRISTA

FREDERIC MARTÍ GUILLAMON

COL·LECCIÓ «NARRATIVES TRES I QUATRE», 72

257 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2003

La ciutat és València i la tristor esmentada en el títol del volum que ens ocupa té a veure amb un període determinat de la nostra història més recent, la immediata postguerra, i amb un estat d'ànim col·lectiu que impregna de mediocritat i d'intrascendència l'espai urbà on viu el personatge. Les paraules de l'actriu mexicana María Félix, després de passar una temporada de rodatge a València, afirma que a la ciutat «tot fa pudor» –mentre Frederic Martí li dóna la raó– insisteixen en la idea d'una ciutat que té poc per oferir. Tanmateix, si anem resseguint la narració vital del personatge ens adonem que Martí és precisament un privilegiat dins d'aquesta ciutat opressora, d'una banda, per la seua posició social, que li permet portar una vida de joventut despreocupada i ociosa, i de l'altra, perquè la seua inquietud intel·lectual el condueix gairebé instintivament a voler aprofitar

les escasses mostres i iniciatives culturals d'aquesta ciutat descolorida. És per això que a través de les seues memòries veiem com Martí inicia el que serà la seua vocació vital, la d'animador cultural i home de teatre, i que poc tindrà a veure amb el futur de pèrit industrial per al qual semblava que havia d'estar destinat. A les memòries, per tant, observem com el personatge va defugint tot allò que el puga dur a portar una vida convencional i burgesa, incloent-hi el compromís amb una hereva de casa bona. La ciutat dels tramvies, com ell l'anomena, se'ns fa present a través dels luxosos cafés que el jove Martí freqüenta en la seua etapa universitària, a través també de les llibreries més destacades de la ciutat –un món al qual ell s'hi dedicarà professionalment–, a través dels teatres i de les escasses representacions operístiques, però sobretot mitjançant la interessant xarxa de relacions personals i d'amistat que estableix amb els personatges més representatius i destacats de la burgesia valenciana. Les memòries d'aquest personatge no deixen d'estar impregnades d'un cert aire costumista, som uns observadors privilegiats dels rituals socials burgesos més conservadors i exquisits. L'estil amè i diàfan afavoreix la lectura d'aquest llibre de records nar-

rats i ordenats on es pot copsar l'atmosfera de la València de l'alta burgesia, segurament una ciutat molt menys grisa que la València humil i treballadora, la de la gran massa social que la poblava. Les freqüents errades tipogràfiques de l'edició no aconsegueixen deslluir un treball memorialístic exhaustiu d'un personatge gens convencional, d'un agitador cultural que intenta donar una mica de color a la ciutat on li ha tocat viure.

Isabel Moll

Metafísica de la provincia

La cuarta novela de Blas Parra retrata el despertar de dos hermanos a la conciencia de los límites de la sociedad en que viven. Ambientada en un pueblo indeterminado de la estática España provinciana de 1967, destacan en esta sutil novela las relaciones cruzadas de sus personajes.

LA SOMBRA DE AZORÍN

BLAS PARRA

266 PÁGINES

EDITORIAL EL NADIR, VALENCIA, 2003

Blas Parra (Valencia, 1948) había publicado hasta el momento tres novelas: *Locos anhelos*, *No me dejes mamáita* y, por último, *El edificio*. Sin duda *La sombra de Azorín* representa un paso adelante en la maduración del mundo narrativo de Parra por la superación de las folletinescas truculencias de alguna obra anterior, pero también por la aparente ligereza con que se desenvuelve el complejo argumento y por la nueva contención de que ha sabido dotar las relaciones extremas y a menudo tormentosas de sus personajes.

La figura de Azorín, símbolo cultural del periodo franquista, es en esta novela de Parra no sólo un motivo cultista o una estatua que preside la fuente de un jardín, sino, a partir del desarrollo político y vital del personaje público (del anarquismo al franquismo, del comentarista locuaz de las pequeñas parlamentarias al testigo mu-

do de un régimen autocrático), también el *leit motiv* de la obra que refleja la inanidad de la vida cotidiana en la España de la época y la pérdida de perspectivas vitales que reflejan otras obras de Blas Parra.

La sombra de Azorín se desarrolla en un pueblo español de latitud indeterminada en torno al año 1967. Narrada en primera persona por Antonio, un joven estudiante de bachillerato ansioso por levantar el vuelo sobre los prejuicios de su medio, narra la debilidad que este muchacho siente por su hermana Patricia, con quien comparte ciertas relaciones sexuales incompletas. El punto de inflexión de la trama se produce un verano en que Antonio y Patricia reciben la visita de los hijos del registrador del pueblo, a su vez dos hermanos de diferente sexo que les traen los ecos de la modernidad desde más allá de los Pirineos. Los hijos del registrador los deslumbran con sus modos y saberes; después se sabrá que Antonio y Patricia han ejercido sobre ellos una atracción carnal que se desmadeja en un rico plexo de atracciones y tensiones dominadas por una indefinición de grupo, pues no siempre queda claro quién desea a quién y en qué orden. El contrapunto de esta liberación generacional lo pone un sa-

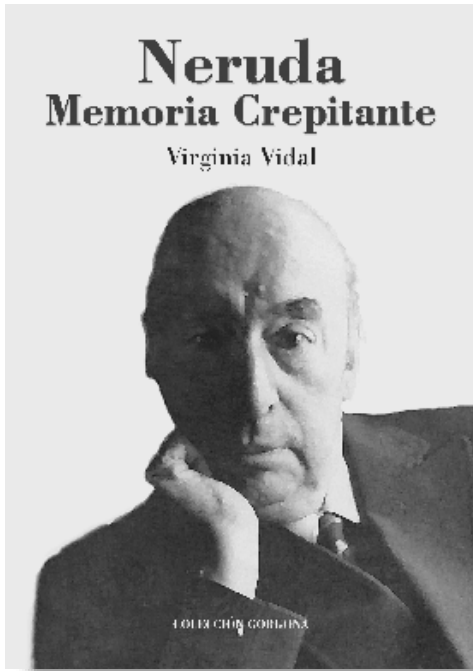
cerdote que se ha encaprichado de Antonio hasta el punto de querer hacer de él un escritor; este Yuste, remedo del maestro Yuste de *La voluntad* del escritor de Monóvar, le ha puesto como ejemplo humano y literario al propio *Azorín*. Contra la hipócrita espiritualidad de renuncia del padre Yuste, que se dejará llevar por el deseo hacia el muchacho en una escena determinante, los dos hermanos accederán a participar en una orgía con los hijos del registrador; este es el punto señalado de su emancipación y, tras la vergüenza de Patricia sobre todo, a la vez el principio del temido adocenamiento que veinte años después les llevarán a hacer visitas de domingo al viejo estilo.

Registra el debe de la obra un sentido poco homogéneo del idiolecto de los personajes y algunos errores gramaticales como el uso del gerundio de posterioridad, la ausencia de tilde diacrítica en el pronombre relativo «que» en frases de sentido exclamativo o dubitativo, o los incisos no cerrados por un uso defectuoso de la puntuación; ninguno de estos déficits empece no obstante el buen pulso narrativo de la que juzgamos seguramente mejor novela de Blas Parra.

Miguel Catalán

Certs moments amb Neruda

Virginia Vidal, periodista i escriptora xilena, amiga personal del premi Nobel xilè, escriu una biografia breu i centrada en episodis decisius de la vida de l'universal Pablo Neruda. Quan es compleixen 30 anys de la seua mort, el llibre de Vidal relata aspectes concrets de la vida pública, política i personal del poeta.

NERUDA. MEMORIA CREPITANTE

VIRGINIA VIDAL. PRESENTACIÓ D'ALBANO MARTINS

COL·LECCIÓ «GORGONA», 15

142 PÀGINES

EDITORIAL TILDE, VALÈNCIA, 2003

Molt s'ha escrit al llarg de la segona meitat del segle xx sobre la vida i la obra de Pablo Neruda. El propi poeta va escriure dues autobiografies (*Confieso que he vivido* i *Para nacer he nacido*) ambdues publicades de manera pòstuma als anys 1974 i 1978 respectivament. De la seua complicada i extensa biografia, l'escriptora i periodista xilena Virginia Vidal reuneix al seu llibre una sèrie de capítols que inclouen aspectes interessants, fonamentals per a comprendre una vida, una obra i una personalitat excepcionals: des de la presa de consciència política i la definició d'un estil literari fins al lliurament del premi Nobel o els funerals per la seua mort, en una casa destrossada per la brutalitat dels militars colpistes de Pinochet. Així, *Neruda. Memoria crepitante*, es converteix en un llibre accessible i entranyable, escrit per una amiga i experta en l'obra del poeta.

Es tracta d'una biografia per a 'avançats' en la obra de Neruda, ja que no trobem excessives dades concretes i es pot dir que requeriria d'una lectura prèvia d'alguna de les pròpies autobiografies de l'autor i de la seua obra. Però, tot i no obtindre de la lectura d'aquest llibre una informació concreta i contrastada, la biografia de Vidal compta amb passatges intensos i dotats de la força que imprimeix l'autora en relatar moments durs i difícils compartits amb Neruda. La narració de l'estat de la casa del poeta (*La Chascona*) en el moment de la seua mort o els funerals celebrats quan ja la Junta Militar colpista vigilava els moviments de la trista comitiva que acompanyava el fèretre de Neruda, compten amb una intensitat especial, pròpia de qui va viure aquells moments terribles en els que es perdia un amic i un país. Al igual que el relat del contacte de Neruda amb la Guerra Civil espanyola i el de la seua amistat i col·laboració amb els intel·lectuals antifeixistes de l'Espanya del 36.

Però no sols se centra l'autora en la vida personal del poeta o en la seua trajectòria cap al compromís polític i social. Vidal analitza la seua trajectòria literària, des dels seus inicis a Santiago de Xile, lluny del tropical Temuco natal, i els seus contactes amb grups

d'avantguarda de la capital fins a la consolidació com a poeta nacional i el lliurament del premi Nobel, on l'autora el va acompanyar com a periodista. El relat dels diferents capítols de la vida del poeta estan plens de testimonis d'amics, d'altres poetes i d'escriptors contemporanis, però sobretot l'autora ha tractat de incloure el propi testimoni del poeta, mitjançant els seus poemes i la seua obra, la seua veu. Aquesta petita biografia de Neruda no, és per tant, una biografia típica i canònica. Es tracta d'un relat atípic que ens apropa a una vida intensa, ens condueix pels camins que va seguir el poeta, de la mà d'escriptors i d'amics. Un llibre de lectura amable que, tot i la seua brevetat, camina pels moments crucials de la vida del poeta, una vida plena de literatura i de compromís polític.

Sònia Martínez Icardo

Una aposta arriscada

Carmen Botello s'arrisca en aquesta novel·la a atraure el lector amb recursos propis de la novel·la policíaca per a després submergir-lo en una molt més ambiciosa trama psicològica. El risc té mèrit però l'exercici no sembla aconseguir i per això la lectura pot resultar un poc decebedora.

¿QUIÉN ES ANTÍGONA?

CARMEN BOTELLO

193 PÁGINES

EL NADIR EDICIONES. VALÈNCIA, 2004

Una jove fotògrafa de prestigi i fama apareix morta en sa casa. El que podria semblar un inici típic de qualsevol trama policíaca, es converteix en la darretera novel·la de Carmen Botello en l'excusa per a un fil argumental molt més inquietant. Perquè no hi ha hagut cap crim ni cap violència, almenys externa. La fotògrafa, Julia Guzmán, ha mort d'inanició. Una inanició, sembla, voluntària, a la qual ha arribat en un incomprendible procés d'ascetisme que també l'ha duta a deixar sa casa absolutament desprovista de qualsevol moble o element decoratiu. Únicament un autorretrat, on apareix caracteritzada com a Antígona, restarà amagat sota el paper pintat de les parets.

A partir d'ací, una sèrie de personatges que van conèixer Julia, pensaran, parlaran, recordaran i reflexionaran –imbuits en la seua quotidianitat– sobre la seua relació amb la fotògrafa. La

conclusió a què arriben tots, de manera més o menys explícita, és que no la coneixien, que mai no arribaren a saber ben bé que amagava Julia; ni els amics, ni els amants ni tan sols el metge que atengué alguns dels seus problemes psicològics.

No hi ha dubte que el rerefons ideològic que plana sobre la novel·la, –la dificultat de conèixer realment persones amb qui pensem que tenim una relació més que circumstancial– és atractiu i que l'efecte de les circumstàncies de la mort de Júlia en el lector és un colp d'atenció indubtable. I no obstant, a mesura que passen les pàgines i els personatges deixen d'interessar-se per aquell fet concret –per què es va deixar morir Julia Guzmán?– la capacitat de la trama per mantenir-nos atents es va perdent. Les decepcions en veure que no se'n parla del significat que podria tenir aquell retrat d'Antígona o de per què hi havia menjar per a gats en una casa on no hi havia gats o de com havia aconseguit buidar el pis sense que ningú se n'adonara van acumulant-se fins que les darreres disquisicions d'un dels personatges –que, a més, semblen estar ubicades en unes coordenades espai/temps que no són contemporànies sinó en un escenari de futur imaginat–, apareixen totalment deslligades de la

història principal i confonen el lector que acaba per sentir-se perdut.

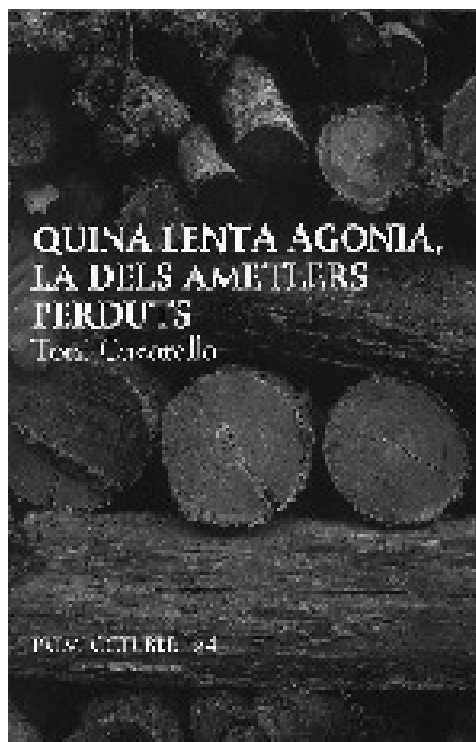
Alguna cosa sembla fallar en la construcció d'aquesta narració que utilitza alguns recursos de la novel·la de misteri però que després els abandona per entrar a fons en el que podríem anomenar novel·la psicològica. I és en aquest canvi, –mot arriscat i valent, no cal dir-ho– on es produeix la caiguda de tensió que deixa el lector desorientat. En conjunt ens trobem davant d'un exercici no completat però que resulta d'agrair per l'ambició de l'autora que, almenys, s'arrisca; i això en la literatura contemporània occidental ja és un mèrit.

Jordi Sebastià

Temps era temps, la maldició de les Eretes

La «lenta agonía» que desprenen els protagonistes i els paisatges de l'última novel·la de Toni Cucarella, evoca el dolor davant de la misèria i de la desfiguració dels pobles: de les seues llengües i dels seus paisatges, alhora que rescata de l'oblit una manera de viure que no ha sobreviscut al temps.

QUINA LENTA AGONIA, LA DELS AMETLERS PERDUTS

TONI CUCARELLA

PREMI ANDRÒMINA DE NARRATIVA
DELS XXXII PREMIS OCTUBRE

241 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2003

Abans de llegir *L'última Paraula* (Columna, 1998), desconeixia els valors literaris i humans de Cucarella. Aquella lectura la recorde –enmig de la xafogor despietada de l'estiu a València– com una alegria o una salvació capaç de fer-me oblidar per unes hores la temperatura ambient. Tant llavors com ara –amb *Quina lenta agonía, la dels ametlers perduts*, la seua última novel·la, guardonada amb el Premi Octubre 2003 i motiu d'aquest *flash-back*– Cucarella ha sabut condensar i encreuar en un relat desenes de vides i d'històries properes a la nostra tradició popular. L'herència de la màgia amb què ens va sorprendre el Macondo de Gabriel García Márquez i del poder narratiu de la Mequinensa de Jesús Moncada en la literatura catalana, rau d'alguna manera en els llibres de Cucarella, molt especialment en *L'última paraula* i en aquesta darrera novel·la, que ara presentem.

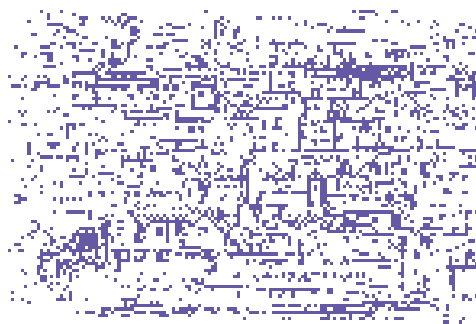
Després de diversos intents poc reeixits d'autors valencians per crear una novel·la amb elements etnogràfics i antropològics, ambientada de preferència al món rural i amb una temàtica social de rerafons, és una satisfacció retrobar-se amb *Quina lenta agonia* (...). Un llibre que s'allunya de les llistes de tòpics i nostàlgies sense fil argumentari ni personatges convinents d'experiències anteriors i on Cucarella recupera la memòria pròpia i la veu d'un poble –a partir d'un domini admirable de la llengua i d'una combinació encertada de recursos narratius– en un novel·la atemporal i àcida, de temes tan universals com la misèria, la submissió al poder i la lluita entre assumir un destí o rebel·lar-nos-hi.

Des de la primera pàgina, el lector es troba davant d'un món seductor, armat amb l'ajut d'una estructura fragmentada. La novel·la, doncs, s'obri en tres moments narratius observats i contats per una mateixa veu, la qual va cedint protagonisme a altres personatges que contenen històries de vius i de morts. Tres móns que en formen un de sol i complex, testimoni alhora de la duresa d'una vida de marginats, en un clima de por, de silenci i de renúncia –nodrit pel franquisme– on qualsevol intent de fugir-ne és nul i, quan per

fi algú ho fa, l'absència de maldat o el destí mateix es tornen contra ell, com li ocorre a Joano Sempere.

Res seria igual sense Les Eretes, barri del raval de Xàtiva i escenari on transcorre la novel·la, el qual condiona i defineix les vides d'aquells que l'habiten. En els seus carrers –sense asfaltar, plens de pols i on abunden les cases d'adob i llaunes– el fred fibla els ossos i la calor talla l'alè. Al capdavall, un territori oblidat, desfigurat més tard per l'especulació del ciment, que Cucarella rescata de la memòria amb un to endolcit per la ingenuïtat, però aspre per la claredat del missatge: «Mon pare era mecànic de bicicletes i jo no en tenia cap, ni de nova ni de segona mà».

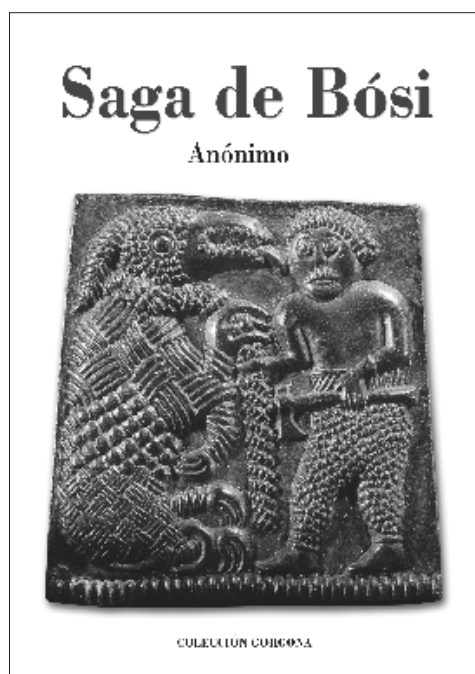
Lourdes Toledo

Islandia en otros tiempos

Saga de Bósi es un anónimo islandés compuesto alrededor del año 1350, una joya medieval islandesa en la que se narran vicisitudes del pueblo islandés de la época. Historias de vikingos tan y como los concebimos hoy en día con la particularidad de incluir varias escenas de contenido erótico, algo inusitado en la literatura de aquel tiempo.

SAGA DE BÓSI

TRADUCCIÓ I NOTES DE MARIANO GOZÁLEZ CAMPO

PRESENTACIÓ D'ENRIQUE BERNÁRDEZ

COL·ECCIÓ «GORGONA», I

87 PÁGINES

EDICIONES TILDE, VALÈNCIA, 2003

La *Saga de Bósi* cuenta las sorprendentes aventuras de Bósi y su compañero Herrauör cuando deciden ir en busca de un misterioso huevo adornado con letras escritas en oro. Esta Saga es absolutamente curiosa con respecto a otras porque en su hazañas el protagonista tiene una serie de experiencias con las hijas de distintos campesinos que dan lugar a algunas escenas eróticas que se incluyen en el relato. Una circunstancia totalmente inusitada para las narraciones de la época. Sin embargo, esta Saga sí que conecta con otras conocidas obras medievales de contenido sexual y burlesco muy explícito de parecido estilo a las célebres *fabliaux* francesas. De todo esto da pormenorizado detalle el profesor Enrique Bernárdez, en un prólogo imprescindible para situar literariamente este interesante trabajo.

El libro es un texto breve y muy lleno de acción lo que le confiere una rapidez y un ritmo a la historia poco habitual en otras sagas. El lenguaje es sencillo, directo y preciso, pero como en otras historias islandesas similares, aunque exista acción se basan más en la descripción de los hechos que en una estructura narrativa que sitúa al lector dentro del mundo y de los territorios de la imaginación.

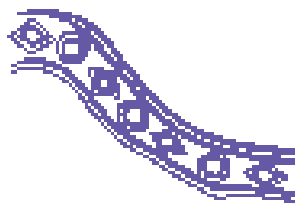
La *Saga de Bósi* es una lectura de enorme interés para quienes gustan de este tipo de trabajos en los que la antropología humana tiene un papel destacado. Es un texto que se lee con facilidad, muy ilustrativo y muy revelador en cuanto a las costumbres antiguas de los islandeses. Un libro que conforman, sin duda, un retrato de la vida en Islandia en otra época, pero también nos da pautas para comprender la idiosincrasia de la Islandia de hoy en día.

Mariano González Campo, que tiene una larga trayectoria como traductor del islandés moderno de obras como *Puedes llamarme Bubu* (Siruela, 2001) y *Traigo un mensaje para Bubu* (Siruela, 2003) es un estudioso y gran conocedor de la literatura islandesa de la que ha traducido también del islandés antiguo la *Saga de Gísli hijo de Súrr* y la *Saga de Hervör* (Miraguano, 2003). González es

licenciado en Filosofía Pura por la Universidad de Murcia y titulado en Filología islandesa por la Universidad de Islandia. Durante su estancia en Islandia impartió clase de cultura española, es miembro de la Viking Society for Northern research del University College de Londres y del Viking Heritage Network de Suecia. Es autor, además, de varios artículos sobre las relaciones hispano-nórdicas en la Edad Media y sobre estudios islandeses en general.

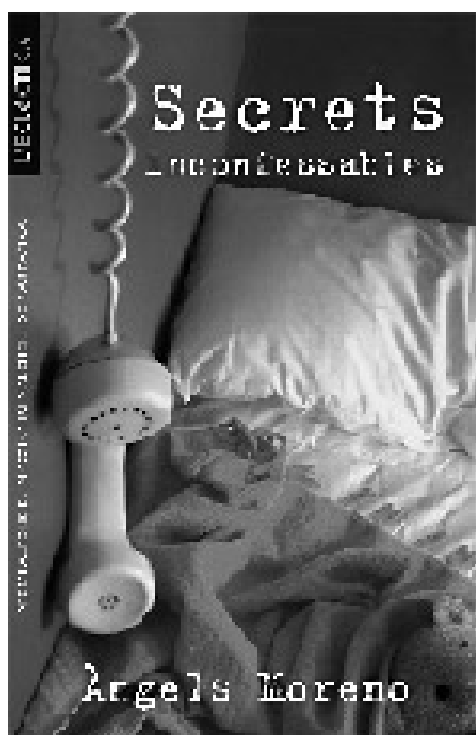
En la traducción de *Saga de Bósi* con sus numerosas notas y explicaciones Mariano González muestra al lector su conocimiento profundo de la cultura islandesa tanto antigua como la de hoy en día. Su trabajo es una gran aportación al acervo cultural islandés e igualmente de su promoción en otros países.

Lourdes Rubio

El secret

Secrets inconfessables no reïx a retratar la vida de la gent «normal», ni l'embolic psicològic d'una protagonista que no encerta, tampoc, a saber quin és, en realitat, el problema que l'angoixa. És un llibre de lectura fàcil, entretingut, i sense pretensions.

SECRETS INCONFESSABLES

MÀRIA ÀNGELS MORENO

PREMI VALÈNCIA DE NARRATIVA

ALFONS EL MAGNÀNIM 2003

COL·LECCIÓ «L'ECLECTICA», 104

310 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Neus manté una relació difícil amb el món (amb les coses i els éssers). És decoradora i està en un moment professional i personal força bo, però només aparentment. Arrossega encara tres relacions sentimentals mal resoltes (fins i tot l'actual, la que se suposa que li dona una certa estabilitat, amb Miquel *el Cuc*), un secret familiar que li amaga sa mare, Virgi, i, sobretot, una responsabilitat envers la filla, Erena, una preadolescent hiperresponsable que rep les estrebades de l'estrany caràcter de la protagonista. En aquestes circumstàncies, Neus continua cometent les mateixes irresponsabilitats que li han deixat un regust amarg a la consciència i decideix, d'alguna manera, començar a ordenar-se la vida.

Segurament, però, el més inconfessable de *Secrets inconfessables* és per què hi ha gent que s'ha posat d'acord per dir que aquesta dona emprèn un viatge «a la recerca d'ella mateixa», narra la història de

«gent normal» i conté una intriga psicològica «creixent». Si bé la novel·lista viatja –en tres ocasions, al llarg de la novel·la–, aquests viatges, en comptes de donar-li respostes, l'únic que fan és perpetuar el desencant crònic que manté envers el món, i de cap manera no l'alliberen d'un nerviosisme angoixant –i bastant desagradable, perquè no té treva– que vernissa qualsevol moviment d'aquest personatge tan pla com inversemblant. Si bé la gent de la novel·la són pretesament «normals», també han estat creats i descrits amb un amuntegament insofrible de tòpics que els fan tan caricaturescament «normals» com estereotipadament «moderns» (penseu, si no, què diríeu d'un personatge que llança un regal d'una mare per la finestra, o d'un altre que, per fer enveja a la persona que estima, morreja el seu ex en presència de la filla de tots dos). Si bé se suposa que hi ha una determinada intriga, és a dir, uns determinats interrogants, la pretesa resolució d'aquests interrogants no provoca una revisió del caràcter de determinats personatges, i el llibre acaba així, amb totes les intrigues resoltes, però no trenades, sinó simplement descordades, com l'acabament esfilagarsat d'una peça de tela, en perill de tornar-se a embolicar del tot, i de seguida. Volem fer novel·la actual, volem fugir

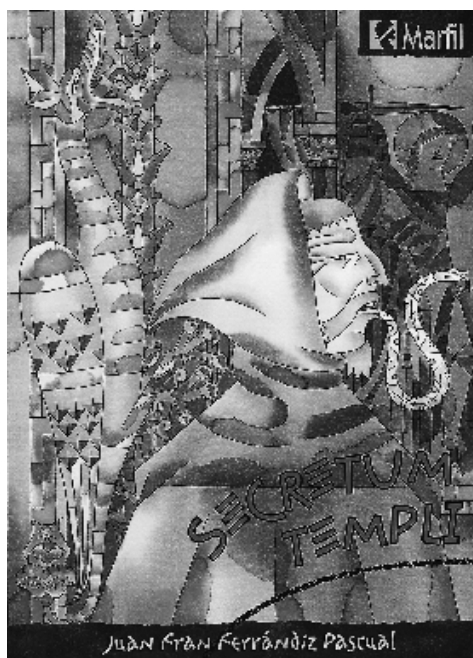
del costumisme i del folclorisme i caiem en la trampa de la pseudomodernor sense contingut. La bona novel·la moderna no necessita dir i repetir al lector a cada moment com és un personatge: el lector ho intueix, pels indicis i per les accions. La bona novel·la moderna empra un llenguatge que beu de les fonts dels clàssics, i que no trasllada directament les expressions d'una altra llengua, perquè el novel·lista té un deute moral amb la cultura en què s'expressa, que consisteix, no pas a perpetuar la incorrecció i les males maneres de dir, sinó a redreçar els esbiaixaments del llenguatge del carrer, i a aspirar a l'*originalitat* sense pal·liatius. Qualsevol altra tria converteix la literatura en simplement llibres.

Maite Insa

Misteris màgics a la Cocentaina medieval

A Cocentaina, l'any 1318, la mort violenta d'un eremita descobreix convulsions i intrigues entre les que avançarà un protagonista il·lustrat. La seua audàcia, combinada amb variats personatges, ens condueix per una història sorprenent fins al final.

SECRETUM TEMPLI

JUAN FRAN FERRÁNDIZ PASCUAL

COL·LECCIÓ «AUTORS D'ARA», 14

---

432 PÀGINES

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2003

Darrerament les novel·les de misteri amb rerefons històric han demostrat una forta acceptació entre els lectors. Si bé els pobres percentatges d'afecció a la lectura en la societat valenciana, afegits a les minses possibilitats promocionals del món editorial casolà, no ens permeten aventurar prediccions comercials. Però independentment de les particularitats que afecten la nostra literatura, el jove autor de *Secretum Templi* sorprén amb una novel·la ambiciosa que combina l'acció, el misteri i les profuses explicacions d'un ambient històric convuls.

Aquesta novel·la suposa l'estrena de Juan Fran Ferrándiz Pascual (Cocentaina, 1971) en la publicació que, sens dubte mostra una minuciosa preparació dels elements que la componen. El relat es desenvolupa a la Cocentaina del segle XIV, una estratègica cruïlla de camins no exempta d'inestabilitats. Un dia apareix assassinat Benet de Palerm a l'ermita de Santa Bàrbara, que ell habitava. Aquest fet farà entrar en escena l'alquimista Guillem d'Albi, deixeble d'Arnau de Vilanova, que ha rebut un missatge pòstum de l'ermità. El seu retorn a la vila comtal després de vint anys d'absència el portarà a enfrontar-se a misteris que l'obligaran a aplicar-s'hi amb tota la seua audàcia i amb l'experiència acumulada en una vida d'investigacions.

Diverses històries conflueixen a l'entrelat de la novel·la, i des d'aquesta base l'autor explota múltiples possibilitats que al seu torn inclouen sorprenents eixides. En una vila medieval del regne de València, en la que la nova població cristiana domina la comunitat musulmana mirant de mantenir aquest desequilibri pacíficament, apareixen altres conflictes ocults. Des de l'activitat de comunitats càtares clandestines a les intrigues adreçades a evitar canvis en el poder nobiliari, la cabalística, les profecies, l'ús de foscos encanteris i els secrets més pregonos de l'orde malaguanyat dels Templers —als quals fa referència el títol de l'obra. Després del bon plantejament se li podria retraure a Ferrándiz que els diàlegs traspuen una mentalitat massa actual. Però al capdavant ho aprofita per endinsar-nos amb fluïdesa en la trama, que guanya complexitat i descabdella una entitat capaç de captar-nos l'interés. L'autor té cura de l'ampli conjunt dels seus personatges, mentre apunta sentiments com la cobdícia, la venjança, el valor, l'amor i la lleialtat, que aporten versemblant humanitat al recorregut narratiu. Tant la profunditat com les emocions contingudes que aconsegueix transmetre, augmenten la trepidació i mantenen la tensió fins a un final ben rematat.

Eduard Ramírez

Nosotros los solitarios

Fiel a la cita anual con los lectores de sus diarios, el escritor Andrés Trapiello (Manzaneda de Torío, León, 1953) acaba de publicar el décimo segundo de los tomos de sus diarios, *Siete moderno*, correspondiente al año de 1998.

SIETE MODERNO

ANDRÉS TRAPIELLO

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA», 24

640 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2003

Dice Andrés Trapiello que no le gusta hablar de números, de cifras, pero que, en cualquier caso, este *Siete moderno* —que hace la entrega número doce de sus libros de diarios—, tiene algo de significativo. Cierto es que en sus comienzos este Salón de pasos perdidos ha ido ensanchándose y alargándose más, como no podía ser de otro modo, ya que las entregas siguen sucediéndose una tras otra, año tras año. Tan cierto como que en sus comienzos nadie parecía apostar por estos diarios. Si no hubiese sido por la editorial Pre-Textos, es muy probable que no hubiésemos podido conocer la que, hoy por hoy, es una de las cimas de la literatura memorística española.

Desde *El gato encerrado*, primera de las entregas de este «Salón de pasos perdidos», serie bajo la cual se agrupan los tomos de diarios del escritor leonés, encontramos temas recurrentes que vienen recogidos en sus páginas y

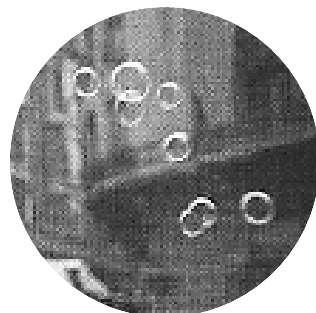
que el lector atento de Andrés Trapiello sabrá reconocer. Aclara en el prólogo que «estas páginas sólo pueden pensar en sus contemporáneos. Quiso acercarlos, desde luego, no su vida, sino la de todos, la hermosa fugaz, frágil y con frecuencia rota vida del hombre», si bien comienza con una cita extraída de Fortunata y Jacinta, de Pérez Galdós, muy elocuente de su pensar: «Por doquiera que el hombre vaya lleva consigo su novela».

Y es precisamente aquí, en estos diarios, donde encontramos la novela de su autor, la que escribió cuando corría el año de 1998, el año del Nobel a Saramago o el Nacional de Ensayo a Jon Juaristi por su obra «El bucle melancólico», dos sucesos que tuvieron lugar en aquel entonces y vienen referidos por el mismo Andrés Trapiello aquí. Es, cómo no, también, un año cargado de nuevas situaciones, de mayor o menor relieve: la que lleva a su hijo mayor, R., a la universidad o la más trágica, la muerte del padre a finales de año, un acontecimiento narrado en un tono marcadamente elegíaco, evocador de antiguos recuerdos en su Manzana da natal, uno de los momentos más destacados del libro.

Podríamos acabar esta reseña tomando de nuevo una reflexión anotada en es-

tos cuadernos, una anotación significativa que justifica por sí sola tal empresa. Dice así: «Resulta atroz comprobar cómo se nos van de la memoria historias que en sus días nos parecían determinantes». Y en otra de sus páginas descubrimos la mención que encontraría en una carta de Nietzsche a su hermana, una leyenda que el escritor hizo suya, aquel «Nosotros los solitarios» en el que se ha visto tantas veces reflejado y en el que acertamos a verle, en ese rincón de su casa, a través de las páginas de este nuevo tomo.

Rafa Martínez

De lectura incòmoda i necessària

Francesc Bayarri continua explorant amb *Febrer* els llocs més foscos de la transició democràtica, tal com ja va fer amb la seua primera novel·la *L'avió del migdia*. De manera freda i tranquil·la però eficaç i clara posa el dit en una nafra que ningú havia volgut veure. I tu, què vas fer el 23-F?

FEBRER

FRANCESC BAYARRI

COL·LECCIÓ «EL TÀVEG»

---

236 PÀGINES

L'EIXAM EDICIONS, TAVERNES BLANQUES, 2004

És difícil que la primera impressió que s'apodera del lector en concloure la lectura d'aquesta segona novel·la de Francesc Bayarri no siga la sorpresa. O com a mínim l'estupor. I aleshores? es preguntarà el lector o la lectora. Aleshores no res. I de sobte percebrà la cruesa i la rotunditat d'aquest no res i descobrirà que sota l'aparent innocència i apatia que sembla transmetre aquest llibre s'hi amaga una duríssima crítica, com l'autor d'aquesta ressenya no havia vist encara –i feia falta, molta–, contra el que va passar aquell 23-F en què els tancs es passejaren per la ciutat de València. No contra els colpistes, de qui se saben moltes coses –encara que no totes– i contra els quals va reaccionar el «sistema democràtic» (pero qui? on?), sinó contra els habitants de la ciutat que van contestar amb el silenci i la inacció al que estava passant i que, com els protagonistes de *Febrer*, no van fer res, absolutament res, mentre les ràdios emetien músiques militars. Cap manifestació, cap reacció de partits o sindicats, cap concentració...

El protagonista de *Febrer*, Ferriol treballa com a locutor de ràdio, ha estat professor universitari, ha publicat un llibre i ha trencat amb la seua darrera parella. Això el porta a canviar de casa i a desplaçar-se cap al port, zona on co-

neixerà una colla d'amics en una situació semblant a la seua que es reuneixen en un bar a xerrar, beure i, de tant en tant, a drogar-se amb els medicaments que els subministra una de les integrants del grup. Són frívols, «progres» i compromesos «intel·lectualment» però el 23-F els sorprendrà justament després d'una de les seues festes «químiques» i cap d'ells –excepte el propietari del cafè que el mantindrà obert mentre la resta de la ciutat tancava portes amb pany i forrellat– mostrarà mínimament la seua voluntat d'oposició al colp.

Ferriol, a més, haurà de llegir a l'emissora on treballa el comunicat dels militars alçats i ho farà després de comprovar que els seus dubtes sobre la implicació que això té, no tenen cap referent on fer-se fermes.

La novel·la encara té una sorpresa final, que no desvetlarem, que força més la reflexió sobre aquells fets i la lectura que n'hem tingut fins ara. Bayarri retrata molt bé uns personatges que podrien ser els prototipus dels responsables de totes les decepcions que a casa nostra va causar la transició. El retrat no els deixa ben parats, ni tampoc a la ciutat que els ha creat, però si la literatura no incomoda, qui ho ha de fer? Els mitjans de comunicació? Que li ho conten a Ferriol...

Jordi Sebastià